

**Rigor Moderatus Doctrinæ Pontificiæ Circa Usuras A SS.
D. N. Benedicto XIV. Per Epistolam Encyclicam Episcopis
Italiæ Traditus**

Specimina ulteriora exhibens Moderationis Pontificiæ, à P. Concina violatæ

Zech, Franz Xaver

Ingolstadii, 1751

Art. 3. Quis possit ordinare Contractus?

[urn:nbn:de:hbz:466:1-63780](#)

14 CAP. II. De Pecun. collocanda ad lucrum per Contraditum.

eas exerceant, nec sat esse credant, si apertis scriniis, aliorumque ministerio collapsas instaurent. Rem magnam præstabit hic Author, si persuadeat. Certè surdas aures inveniet apud Germaniæ Nobiles. Veneremur Providentiam Divinam, quæ ad inveniendas, excolendásque artes, animos plebejorum frequenter efformat, simùlque paupertate industriam acuit: dum interim Nobiles, vel pecuniis eorum conatus fovent, vel præstantes animi dotes in sublimioribus Reipublicæ muniis occupant.

(a) Loc. cit. §. 3.

§. 31.

Conjuncti
genda
sunt unius
opera, &
alterius
pecunia.

Cùm igitur ex una parte natura non sua sponte res omnes proferat, neque in tanta copia, quanta omnibus ad vitæ socialis necessitatem, utilitatem, ac commoditatem sufficit, sed earum proventus industria humana promovendus sit; hæc autem industria sæpiissime subsidio pecuniario indigeat: ex altera parte dotes animi non æqualiter cum opibus distribuantur, & frequenter qui pecuniis abundant, aliis negotiis intenti, ad scientias & artes excolendas, vel tempore vel genio destituantur: hinc conjunctis viribus agendum, & ab uno dotes animi, ab alio opes cum aliis communicandæ sunt vi foederis, quo societas civilis conflata est. Hujus autem natura exigit, ut qui conjunctis viribus utilitatem publicam promovent, communis etiam lucri fiant participes.

Art. 3.

QUIS POS-
SIT ORDI-
NARE
CONTRA-
CTUS?

Princeps
ordinat
contra-
ctus,

§. 32.

Mutua communicatio operarum & pecuniarum fieri debet per contractus, qui sunt vinculum totius negotiationis humanæ. Itaque sicut iis, qui regunt civitatem, incumbit cura, ne rerum ad humanæ vitæ commoda necessiarum copia desit; ita iisdem incumbit, ordinare contractus, ad hanc copiam procurandam utiles. Cùm autem utilissimi ad hunc finem sint contractus, quibus pecunia ad lucrum

Iucrum collocatur, (§. 25.) sponte fluit, esse Principis (quocunque nomine vocetur, qui in Monarchia, Aristocratia aut Democratia civitatem regit) ordinare tales contractus, id est, curare, ut ejusmodi contractus in Republica vigeant, &c. legitimè celebrentur.

§. 33.

Nec est necesse, nec utile, ut solis illis contractibus *Etiam utamur*, quibus usi sunt veteres ex Jure Gentium; aut *Juri Romanæ*. Eadem potestas, quæ ^{mano inco-}gnitos: vel Gentibus, vel Legislatoribus Romanis olim competebat, competit etiam nostris Principibus, & hodiernis populis ad ordinandos contractus civitatibus suis utiles & comodos. Aequè enim datur jus & obligatio invigilandi utilitati publicæ hoc tempore, ac dabatur tunc, quando primæ civitates coaluerunt. Qua auctoritate Romani inventerunt stipulationem, qua Zeno Imperator ordinabat Emphyteusim, qua Longobardi invexerunt Feuda; eadem Duces nostræ Bayariæ multos instituerunt, vel approbarunt contractus Emphyteusi & Feudo affines.

§. 34.

Inter eas ratiocinationes, quas P. Daniel CONCINA (a) *Quia no-*
contra Contractum trinum producit, omissam opto illam, *vitas illius*
quam ex novitate illius contractus stabilire conatur. Cùm *non obest.*
enim MARTINUS NAVARRUS hunc negotiandi modum
noviorem nominet, arguit P. CONCINA, sat esse in re morali, ut iste contractus reprobetur ab omnibus, quem NAVARRUS ipse *novitatis* accusat. Minimè firmum judicare
solemus systematis ædificium, cui tam debile fulcrum sub-
sternitur. Parum interest in re morali, an contractus sit
novus, an verò antiquus, modò fiat ad normam & regu-
lam antiquam Ethicæ Christianæ. Justitiae & Charitatis re-
gula eadem dirigere debet contractus à veteribus inventos,
&c

16 CAP. II. De Pecun. collocanda ad lucrum per Contractum.

& recentius pro commodo Reipublicæ introductos. Montes Pietatis, Feuda Ecclesiastica &c. habuerunt sua initia, eorumque impugnatores explosi sunt, quando novitatis vitium opposuerunt. Non novitas contractus, sed novitas doctrinæ de contractibus, sive antiquis, sive novis, suspicionem movere potest. Morali Evangelicæ à Christo JESU Servatore nostro divinitus universo mundo revelatae frustra ex novis contractibus timemus: (b) huic enim doctrinæ conformari debent contractus omnes, sive hi in Rempubli- cam humanam inveni fuerint ante Christum natum, sive recens inveniantur hodierno tempore. Divinus Legis- lator noster in suo Evangelio nullos contractus, qui cele- brari possint, ordinat, nisi quod Justitiam & Charitatem commendet, ad quarum virtutum regulas contractus omnes sunt ordinandi. Sic *Mutui* naturam & proprietates aliunde supponit Servator noster, nosque adhortatur, ut Charitatis & Justitiae leges in eo servemus, nihil inde sperantes. Unde contractus ipsi non pertinent ad dogma fidei, nec revelatione Divina nituntur; sed principiis inconcussis virtutum revelatarum innituntur. Vetustas illis non prodest: novitas non obest. (c)

- (a) *De usur. contr. trin. dissert. 2. c. 1. §. 11.* ita loquitur: si *Na- varrus ipse*, qui praeter ceteris, & fere primus hunc contractum ex in- stituto propugnavit, eundem novitatis sponte accusat; sat est in re moralis, ut reprobetur ab omnibus.
(b) *Ibid. c. 3. §. 2. n. 5.*
(c) Id ipsum agnoscit & dicit P. Concinna in *cit. Tract. Diss. 4. c. 5. §. 4. n. 7.* scilicet non contractum, sed doctrinæ novitatem Patribus incognitam reprobari. Contra mentem igitur suam in *cit. Dissert. 2.* reprobandum contractum dicit ob novitatem, quam voculam ex Navarro aucupatur.

Convenit
ut actuor-
dinentur

§. 35.

Si datur potestas ordinandi novos contractus, certè suadet etiam Utilitas Reipublicæ, ut Princeps hac potestate non-

nonnunquam utatur. Novæ semper occurunt circum-^{novi con-}
stantiae : temporum hominumque genius frequentissime
mutatur. Sicut aliae artes & disciplinae, novorum instru-^{tractus,}
mentorum commodiore subsidio ; sic etiam commercio-
rum usus identidem perficitur, & majora accipit incre-
menta : hoc ipso autem nova oriuntur negotia, novæque
contractuum formæ ; *multas enim formas edere natura novas deproperat.* (a)

(a) L. 2. §. 18. C. de vet. Fur. enach.

§. 36.

Spectari in novis contractibus debet utilitas, non solius *Reipublicæ*
Principis, aut paucorum privatorum, sed totius commu-^{utiles,}
nitatis. Unde sicut commercia, quibus foveatur luxus ci-
vium, multiplicanda non sunt, sed potius, *etiam cum da-*
mno reddituum fiscalium coercenda: ita etiam permitti non
debent novi contractus, qui in *Reipublicæ* detrimentum
vergunt.

§. 37.

Princeps, qui potest introducere novos contractus ad *Per leges*
promovendam utilitatem publicam, debet etiam ferre le- *honestas,*
ges circa eosdem, ut *honestè* fiant: honestatem contractuum
metimus ad regulas Charitatis & Justitiae : (§. 7.) necesse
igitur est, ut Princeps moderetur novum contractum per
leges Justitiae & Charitati non adversantes.

§. 38.

Nec multa habenda est ratio Legum Romanarum in *Etiam Le-*
nosta Germania, ubi Leges Romanæ receptæ solùm sunt *gibus Ro-*
in subsidium, quando scilicet desunt Statuta singularum *manis con-*
Provinciarum, aut Ordinationes universi Imperii ; quilibet *trarias.*
enim Germaniæ Princeps leges potest, & solet ferre Juri
communi Romano contrarias.

Diss. III.

C

§. 39.

§. 39.

Neque de nomine sō- Neque nomina novorum contractuum sollicitè sunt inquirenda in Corpore Juris Civilis Romani. Ridebit te Germani, si impugnare contractum velis ex eo, quòd non manus, sit Emptio, nec Locatio, nec Mutuum, nec pignus &c. Aliud enim inde non inferes, quàm non esse contractum Legislatoribus Romanis cognitum. Habebit fortè talis contractus nomen ex communi usu populi, vel ex statutis Provinciæ: habebit fortè etiam nomen contractui cuidam juris Romani competens, sed longè in diverso sensu; diversos enim contractus eodem indigitari nomine, infrequens non est. (a) Frequentius id observatur in lingua vernacula Germanorum, quorum antiqua simplicitas subtiles contractuum formulas non discernebat. (b) Imò etiam Romani Jure-Consulti subtilitatum studiosissimi, distincta nomina singulis contractibus aptare non poterant; sed plurimos, contractuum *Innominatorum* appellatione comprehendebant. Noviores tamen contractus Germaniæ bene accenserit possunt contractibus *nominatis*, quamvis parum nostra referat, utrùm his temporibus negotium aliquod contractibus nominatis, vel innominatis adscribas. (c)

- (a) *Locare, precariò concedere, cambiare &c.* Non semper in eadem significatione sumuntur.
- (b) E. G. Ariovistus indigebat opera vel equo Caroli: præstare vicissim poterat Carolo vel pecunias, vel bovem: contrahabant igitur, prout rebus suis commodum videbatur, parum sollicti, an celebrarent locationem, vel permutationem, vel emptionem.
- (c) Nominatis adscribabant Jure-Consulti Romani ea negotia, quorum nomine certa formula in Albo formularum erat expressa: hoc autem Jus formularium hodie sublatum videmus. Dein etiam in contractibus innominatis hodie locum non habet penitentia. Unde nullum discrimen inter nominatos & innominatos contractus deprehendimus.

§. 40.

§. 40.

Principes igitur nostri approbant, vel introducunt nos-
vos contractus, Provinciis suis utiles; non de nomine, non
de legibus Romanis, sed de eo tantum solicii, ut Justitiae
& Charitatis regulis sint conformes, id est, ut in contra-
ctibus utrinque obligatoriis servetur æqualitas, & ut indi-
gentiae alienæ succurratur juxta mensuram facultatis propriæ.

*Modo ser-
vatur
Charitas
& Justi-
tia.*

§. 41.

Quod de contractibus generatim, id de illis etiam sta-
tuendum est, in quibus pecunia collocatur ad lucrum, ut
prater antiquos, Jure Gentium vel Jure communi Romano
inventos, etiam posterioribus temporibus, vel Princeps vel
Populus cum assensu Principis potestatem habeat introdu-
cendi novos ejusmodi contractus Reipublicæ utiles, ac Ju-
stitiae & Charitatis legibus non disformes.

*Igitur ho-
nestas con-
tractus,
quo pecu-
nia collo-
catur ad
lucrum,*

§. 42.

Ea semper in contractu conditio subintelligitur, ut Servatis
salyæ cæteroquin sint obligationes & officia, ad quæ unum-
quemque particulares status, conditionis, locorum ac tem-
porum rationes obstringunt; non enim hoc loco de habili-
tate contrahentium, sed de honestate contractus disputatur.
Unde etiamsi in quibusdam locis, contractus cujusdam for-
ma, utpote minus usitata aut cognita, scandalum pareret,
per hoc tamen intrinsecæ honestati illius nihil detraheretur:
sicut esus carnium censetur de se innoxius, licet ratione scan-
dali possit quis obligari, ut eo abstineat cum S. Paulo (a),
qui contestatus est, se non manducaturum carnem in æter-
num, ne fratrem suum scandalizet.

(a) 1. Corinth. VIII. 13.

ORIUS

C 2

§. 43.

*Non desu-
mitur ex
Jure Ro-
mano:*

In iis igitur, quæ subjiciemus, Benevolus Lector se admonitum identidem recordetur, ne omnia exigere velit ad normam Legum Romanarum, quibus Germania se non adstrictam credit, quoties peculiaria Provinciarum Statuta negotiis modum ponunt. Corrigendæ sunt Ideæ, mentibus quorundam nimium impressæ, quæ ubi de contractibus loquimur, mox repræsentant Emptionem, Locationem, Mutuum, aliósque similes contractus Jure Gentium inventos, & Jure Romano ordinatos; acsi præter istos nullus alias ad commodiorem populorum usum reperiri posset, aut reputus esset.

*Neque ex
particula-
ribus con-
trahen-
tium cir-
cumstan-
tiis.*

Neque sermo nobis erit de particularibus locorum aut Personarum circumstantiis, quæ inficere contractum quempiam possunt; sed potius intrinsecam naturam negotii considerabimus. Unde contractus, quos honestos judicabimus, non ab omnibus & ubique licite celebrari posse censemus, præsertim ab iis, qui dictamina & principia sectantur singulare. Locum enim etiam hac in re frequenter habet illud S. Pauli, qui *nihil commune* (illicitum) sciebat, *nisi ei qui existimat quid commune esse, illi commune est.* (a) Unde qui utitur aliqua forma contrahendi, non utentem non spernat: & qui non utitur, utentem non judicet, nisi claris argumentis ostendat, eam æquitati naturali repugnare.

(a) *Ad Roman. XIV. 14.*

§. 43.

§. 44.

SECTIO